

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό»

I. Γενικές παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο (Νσχ), όπως διαμορφώθηκε από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή, αποτελείται από οκτώ Μέρη και 178 άρθρα.

Με τις διατάξεις του Πρώτου Μέρους (άρθρα 1 έως 13) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο. Συγκεκριμένως, προβλέπεται η σύσταση και οι αρμοδιότητές του Δημοσιονομικού Συμβουλίου ως ανεξάρτητης διοικητικής αρχής (άρθρο 2) καθώς και η σύναψη Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ του Διοικητικού του Συμβουλίου και του Υπουργείου Οικονομικών (άρθρο 3), και προσδιορίζεται η σύνθεση του Διοικητικού του Συμβουλίου, ο τρόπος διορισμού των μελών του (άρθρο 4) και οι κανόνες επιλογής των τελευταίων (άρθρο 5). Ρυθμίζονται, επίσης, ζητήματα που αφορούν την παύση και την παραίτηση των μελών του Δ.Σ. (άρθρο 6), τις συνεδριάσεις του Δ.Σ. (άρθρο 7) και το προσωπικό του Συμβουλίου (άρθρο 8), τίθενται κανόνες για το ενδεχόμενο σύγκρουσης συμφερόντων των μελών του Δ.Σ. κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (άρθρο 9) και θεσπίζεται απαγόρευση αποκάλυψης εμπιστευτικών πληροφοριών για τα μέλη του Δ.Σ. και το προσωπικό του Συμβουλίου (άρθρο 10). Τέλος, προβλέπεται υποχρέωση των φορέων του Δημοσίου για παροχή κάθε αναγκαίας πληροφορίας στο Δημοσιονομικό Συμβούλιο στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων του

(άρθρο 11), ρυθμίζεται η συνεργασία του τελευταίου με τη Βουλή και άλλους φορείς (άρθρο 12) και προσδιορίζονται λεπτομέρειες σχετικώς με τους πόρους, τον προϋπολογισμό και την οικονομική διαχείρισή του (άρθρο 13).

Με το Δεύτερο Μέρος (άρθρα 14 έως 48) εισάγονται γενικές διατάξεις δημοσιονομικού πλαισίου, καθορίζονται οι αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων οργάνων και τίθενται κανόνες που αφορούν τη Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική. Συγκεκριμένως, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α' (άρθρα 14 έως 16) τίθενται ορισμοί των όρων που χρησιμοποιούνται στο Νοσχ (άρθρο 14), προβλέπεται η υποχρέωση συμμόρφωσης της χώρας με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς της υποχρεώσεις κατά την εφαρμογή της δημοσιονομικής της πολιτικής (άρθρο 15) και προσδιορίζονται τα όρια του οικονομικού έτους για όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 16).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρα 17 έως 32) προσδιορίζονται τα αρμόδια επί των δημόσιων οικονομικών θεσμικά όργανα (άρθρο 17) και εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες καθενός εξ αυτών και, συγκεκριμένως, της Βουλής των Ελλήνων (άρθρο 18), του Υπουργικού Συμβουλίου (άρθρο 19), των Υπουργών Οικονομικών (άρθρο 20), Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (άρθρο 23) και των λοιπών Υπουργών και επικεφαλής φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 22), του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (άρθρο 21), των προϊσταμένων οικονομικών υπηρεσιών των Υπουργείων (άρθρο 24) και λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 25), του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ (άρθρο 27), του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή (άρθρο 28), του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου (άρθρο 29), του Οργανισμού Διαχείρισης του Δημόσιου Χρέους (άρθρο 30), του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 31) και της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (άρθρο 32). Προβλέπονται, επίσης, οι υποχρεώσεις των προϊσταμένων οικονομικών υπηρεσιών τόσο των Υπουργείων όσο και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 26).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' (άρθρα 33 έως 41) τίθενται οι γενικές αρχές που διέπουν τη διαχείριση των οικονομικών του Δημοσίου (άρθρο 33) και τον δημοσιονομικό σχεδιασμό σε πολυετή ορίζοντα (άρθρο 34), και θεσπίζονται κανόνες συμφώνως προς τους οποίους η δημοσιονομική θέση της Γενικής Κυβέρνησης πρέπει να είναι ισοσκελισμένη ή πλεονασματική (κανόνας δημοσιονομικής θέσης, άρθρο 35), ο λόγος χρέους της Γενικής Κυβέρνησης προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς πρέπει να μειώνεται ετησίως, εφόσον υπερβαίνει την τιμή αναφοράς του 60% (κανόνας χρέους, άρθρο 36) και το ετήσιο διαρθρωτικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης πρέπει να συγκλίνει προς τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο στο χρονικό πλαίσιο που ορίζεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1466/1997 (κανόνας

πορείας προσαρμογής, άρθρο 37). Ορίζονται, επίσης, οι προϋποθέσεις ενεργοποίησης του διορθωτικού μηχανισμού (άρθρο 38) και το περιεχόμενο του σχεδίου διορθωτικών ενεργειών (άρθρο 39), προβλέπεται η παρακολούθηση της εφαρμογής του τελευταίου από το Δημοσιονομικό Συμβούλιο και η δυνατότητα αναστολής του (άρθρο 40), και ρυθμίζεται ο τρόπος εφαρμογής των διατάξεων του Κεφαλαίου αυτού κατά τη διάρκεια εκτέλεσης προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής (άρθρο 41).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' (άρθρα 42 έως 48) τίθενται κανόνες για τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις στις οποίες βασίζονται το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) και ο ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός (άρθρο 42), καθορίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο του ΜΠΔΣ (άρθρο 43) και της επεξηγηματικής έκθεσής του (άρθρο 44), και ρυθμίζεται η διαδικασία κατάρτισης (άρθρο 45), ψήφισης (άρθρο 46) και επικαιροποίησής του (άρθρο 47), καθώς και ο δεσμευτικός χαρακτήρας των δημοσιονομικών στόχων και ανώτατων ορίων που καθορίζονται από αυτό (άρθρο 48).

Με τις διατάξεις του Τρίτου Μέρους (άρθρα 49 έως 64) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την κατάρτιση και έγκριση των ετήσιων προϋπολογισμών. Συγκεκριμένως, με το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 49 έως 50) τίθενται οι γενικές αρχές κατάρτισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των προϋπολογισμών των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 49), ορίζεται δε ότι οι δεσμευτικοί και ενδεικτικοί στόχοι και τα ανώτατα όρια δαπανών, όπως κατά περίπτωση τίθενται στο εκάστοτε ισχύον ΜΠΔΣ, λαμβάνονται επίσης υπόψιν κατά την κατάρτισή τους (άρθρο 50).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρα 51 έως 61) θεσπίζονται επιπρόσθετες αρχές για την κατάρτιση του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 51), καθορίζεται το περιεχόμενο και η δομή του τελευταίου (άρθρο 52) καθώς και το περιεχόμενο της εισηγητικής του έκθεσης (άρθρο 53), ενώ προβλέπεται ετήσιο χρονοδιάγραμμα των διαδικασιών κατάρτισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των ενοποιημένων προϋπολογισμών των υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 54). Εισάγονται, επίσης, ρυθμίσεις που αφορούν την κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά κατηγορίες πιστώσεων (άρθρο 55) και τη δυνατότητα διάρθρωσής του κατά προγράμματα (άρθρο 56), ρυθμίζονται ζητήματα προϋπολογισμού του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (άρθρο 57) και καθορίζεται η διαδικασία ψήφισης του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 58) και τροποποίησής του με συμπληρωματικό προϋπολογισμό (άρθρο 60). Προβλέπεται, τέλος, η εγγραφή ειδικής πίστωσης ως αποθεματικού του Κρατικού Προϋπολογισμού για την κάλυψη άμεσων και επείγουσών δαπανών (άρθρο 59), καθώς και η δυνατό-

τητα παράτασης ισχύος του Προϋπολογισμού που έληξε ή λήγει, όταν, λόγω λήξης της θητείας της Βουλής, δεν είναι δυνατή η ψήφιση νέου (άρθρο 61).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' (άρθρα 62 έως 64) θεσπίζονται ειδικότερες αρχές κατάρτισης των προϋπολογισμών των ΝΠΔΔ (άρθρο 62) και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την έγκριση του προϋπολογισμού των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης πλην ΟΤΑ (άρθρο 63), καθώς και την κατάρτιση και έγκριση των προϋπολογισμών των τελευταίων (άρθρο 64).

Με το Τέταρτο Μέρος (άρθρα 65 έως 155) θεσπίζονται διατάξεις που διέπουν την εκτέλεση των προϋπολογισμών και τη λειτουργία των μηχανισμών παρακολούθησής τους.

Με το Κεφάλαιο Α' του Τετάρτου Μέρους (άρθρα 65 έως 69) εισάγονται γενικές ρυθμίσεις για όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Συγκεκριμένως, με το Υποκεφάλαιο 1 (άρθρα 65 έως 68) ορίζεται η έννοια και τα καθήκοντα του Διατάκτη (άρθρο 65), η διαδικασία ανάληψης υποχρεώσεων (άρθρο 66), καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την ανάληψη πολυετών υποχρεώσεων (άρθρο 67) και οι διαδικασίες ελέγχου όλων των αναλήψεων υποχρεώσεων κατά την εκτέλεση των προϋπολογισμών της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 68).

Με το Υποκεφάλαιο 2 (άρθρο 69) προβλέπεται ο προληπτικός έλεγχος των δαπανών και εσόδων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρα 70 έως 145) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν την Κεντρική Διοίκηση. Συγκεκριμένως, με το Υποκεφάλαιο 1 (άρθρο 70) προβλέπεται η ετήσια σύναψη μνημονίων συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών και των λοιπών Υπουργείων για την παρακολούθηση της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού (άρθρο 70).

Με το Υποκεφάλαιο 2 (άρθρα 71 έως 77) καθορίζονται οι προϋποθέσεις ανακατανομής των πιστώσεων του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 71) και ρυθμίζεται η διαδικασία ορισμού του ποσοστού διάθεσης των πιστώσεων από τους Διατάκτες και των ανωτάτων ορίων πληρωμών του Δημοσίου (άρθρο 72). Θεσπίζεται, επίσης, απαγόρευση διάθεσης μέρους των πιστώσεων του Προϋπολογισμού για ελαστικές δαπάνες στο πρώτο εξάμηνο κάθε οικονομικού έτους (άρθρο 73), προβλέπεται η δυνατότητα αύξησης των εγγεγραμμένων πιστώσεων του προϋπολογισμού Υπουργείων και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους (άρθρο 74) και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τα έσοδα (άρθρο 75) και έξοδα του Προϋπολογισμού (άρθρο 76), και τις δημόσιες δαπάνες (άρθρο 77).

Με το Υποκεφάλαιο 3 (άρθρα 78 έως 80) ρυθμίζεται η δυνατότητα ανακατανομής πιστώσεων για έργα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) (άρθρο 78) και η διαδικασία ανάληψης υποχρεώσεων για δαπάνες του ΠΔΕ (άρθρο 79) και υλοποίησης του τελευταίου (άρθρο 80).

Με το Υποκεφάλαιο 4 (άρθρα 81 έως 88) καθορίζονται τα όργανα και οι τίτλοι είσπραξης των δημοσίων εσόδων (άρθρο 81), τα αποδεικτικά είσπραξης (άρθρο 82) και οι αρμοδιότητες των Δημόσιων Οικονομικών Υπηρεσιών (ΔΟΥ) σε θέματα εισπράξεων (άρθρο 83), προβλέπεται η έκδοση προεδρικών διαταγμάτων για τη ρύθμιση της λειτουργίας των ΔΟΥ και των καθηκόντων των προϊσταμένων τους (άρθρο 84), ρυθμίζονται δε και ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση των εισπράξεων των ΔΟΥ (άρθρο 85), την υποβολή στοιχείων από αυτές στο Υπουργείο Οικονομικών (άρθρο 86), τις αρμοδιότητες των Ειδικών Ταμιών (άρθρο 87) και τη διαδικασία εξακρίβωσης του χρηματικού υπολοίπου των υπολόγων από τους προϊσταμένους των ΔΟΥ και των Ειδικών Ταμιών (άρθρο 88).

Με το Υποκεφάλαιο 5 (άρθρα 89 έως 91) ορίζεται η ανεξαρτησία των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ) και των Ειδικών Λογιστηρίων από τους φορείς των οποίων ελέγχουν τις δαπάνες (άρθρο 89), προβλέπεται επίσης επιθεώρηση των ΥΔΕ και του Ειδικού Λογιστηρίου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας από οικονομικούς επιθεωρητές (άρθρο 90) και καθορίζονται οι αρμοδιότητες των ΥΔΕ ως προς τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών (άρθρο 91).

Με το Υποκεφάλαιο 6 (άρθρα 92 έως 99) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τους τίτλους πληρωμής των δαπανών του Δημοσίου (άρθρο 92) και τις προϋποθέσεις εξόφλησής τους (άρθρο 93), τη δυνατότητα εξόφλησης επιτροπικών ενταλμάτων πριν από την άφιξή τους στους δευτερεύοντες Διατάκτες σε περίπτωση κατεπείγουσας ανάγκης (άρθρο 94), την εξόφληση τίτλων πληρωμής δικαιούχων που αδυνατούν να υπογράψουν τη σχετική πράξη (άρθρο 95), τον καταλογισμό για μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με οποιονδήποτε τίτλο πληρωμής (άρθρο 96), την έκδοση αντιγράφων απολεσθέντων αποδεικτικών είσπραξης και τίτλων πληρωμής (άρθρο 97), τον χρόνο και τη διαδικασία απόδοσης των εσόδων που εισπράττονται υπέρ τρίτων (άρθρο 98), και τη δυνατότητα πληρωμής από τις προξενικές εισπράξεις δαπανών του Δημοσίου σε χώρες του εξωτερικού (άρθρο 99).

Με το Υποκεφάλαιο 7 (άρθρα 100 έως 107) ορίζονται η έννοια, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία (άρθρο 100) και οι περιορισμοί έκδοσης χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής (ΧΕΠ) (άρθρο 101), οι υποχρεώσεις και ευθύνες των υπολόγων κατά την πληρωμή τους (άρθρο 102) και η προθεσμία απόδοσης λογαριασμού (άρθρο 103), ρυθμίζεται η έκδοση ΧΕΠ δημοσίων επενδύ-

σεων (άρθρο 104) και προσωρινών (άρθρο 105), ενώ παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για τη ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων προπληρωμών (άρθρο 106) και προβλέπονται οι υποχρεώσεις και ευθύνες των διαχειριζομένων δημόσια χρήματα χωρίς την έκδοση ΧΕΠ (άρθρο 107).

Με το Υποκεφάλαιο 8 (άρθρα 108 έως 115) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη σύσταση, λειτουργία (άρθρο 108) και διαχείριση των πάγιων προκαταβολών (άρθρο 109), τη διαδικασία αποκατάστασης των ελλειμμάτων τους (άρθρο 110), τις υποχρεώσεις των διαχειριστών τους (άρθρο 111) και τον ετήσιο έλεγχο της διαχείρισής τους από το Υπουργείο Οικονομικών (άρθρο 113). Προβλέπεται, επίσης, η δυνατότητα σύστασης πάγιων προκαταβολών υλικού ή αξιών στο Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και τους ΟΤΑ (άρθρο 112), καθορίζονται οι περιπτώσεις διενέργειας προκαταβολών από τον λογαριασμό του Δημοσίου (άρθρο 114) και ρυθμίζεται η λογιστική εμφάνιση των χορηγηθέντων από την Κεντρική Διοίκηση προκαταβολών και δανείων σε λογαριασμούς του λογιστικού σχεδίου της (άρθρο 115).

Με το Υποκεφάλαιο 9 (άρθρα 116 έως 124) ορίζεται ο χαρακτήρας των απολήψεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 116) και των αποδόσεων προς αυτήν ως δαπανών (άρθρο 117), προβλέπεται ο καθορισμός του τρόπου διεξαγωγής των χρηματικών δοσοληψιών με την ΕΕ (άρθρο 118) και των τηρούμενων βιβλίων για την παρακολούθησή τους (άρθρο 119) με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, ο έλεγχος από δημοσιονομικούς υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών των δαπανών που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 120), και η αναζήτηση από το Δημόσιο των αχρεωστήτως καταβληθεισών χρηματοδοτήσεων, ενισχύσεων ή επιδοτήσεων στο ανωτέρω πλαίσιο (άρθρο 121), και ρυθμίζεται η παραγραφή των σχετικών απαιτήσεων του Δημοσίου (άρθρο 122), η διαδικασία είσπραξής τους (άρθρο 123) και ο ορισμός των διαχειριστών πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως δημοσίων υπολόγων (άρθρο 124).

Με το Υποκεφάλαιο 10 (άρθρα 125 έως 128) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τον κρατικό δανεισμό (άρθρο 125), την παροχή εγγυήσεων για λογαριασμό του Δημοσίου (άρθρο 126), τις προϋποθέσεις σύστασης και κίνησης των λογαριασμών του Δημοσίου σε τραπεζικά ή πιστωτικά ιδρύματα (άρθρο 127) και τη διαχείριση των διαθεσίμων του (άρθρο 128).

Με το Υποκεφάλαιο 11 (άρθρα 129 έως 135) καθορίζονται οι προϋποθέσεις (άρθρο 129) και η διαδικασία (άρθρο 132) σύναψης συμβάσεων για λογαριασμό του Δημοσίου, ο τύπος των τελευταίων (άρθρο 130) και τα αρμόδια όργανα για τη συνομολόγησή τους (άρθρο 131), ορίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι δυνατή η σύναψη σύμβασης προμήθειας προϊό-

ντων, παροχής υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργων χωρίς διαγωνισμό (άρθρο 133), προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης προκαταβολής με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης (άρθρο 134) και θεσπίζεται ακυρότητα συμβάσεων που συνάπτονται κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 129-134 (άρθρο 135).

Με το Υποκεφάλαιο 12 (άρθρα 136 έως 145) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν αφενός την παραγραφή των απαιτήσεων του Δημοσίου (άρθρο 136), τις περιπτώσεις αναστολής (άρθρο 137) και διακοπής της (άρθρο 138) καθώς και τις συνέπειές της (άρθρο 139), και αφετέρου την παραγραφή των απαιτήσεων κατά του Δημοσίου (άρθρο 140), το χρόνο έναρξής της (άρθρο 141), τις περιπτώσεις αναστολής (άρθρο 142) και διακοπής της (άρθρο 143) και τις συνέπειές της (άρθρο 144). Ορίζεται, επίσης, η διαδικασία κατάσχεσης εις χείρας του Δημοσίου ως τρίτου (άρθρο 145).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' (άρθρα 146 έως 149) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν τους λοιπούς φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Συγκεκριμένως, με το Υποκεφάλαιο 1 (άρθρα 146 έως 147) προβλέπεται η δυνατότητα σύστασης ΥΔΕ, στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, για τον έλεγχο των δαπανών ΝΠΔΔ, ΟΤΑ, δημοσίων οργανισμών και επιχειρήσεων (άρθρο 146), καθώς και σύναψης μνημονίων συνεργασίας μεταξύ του εποπτεύοντος Υπουργείου και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων (άρθρο 147).

Με το Υποκεφάλαιο 2 (άρθρο 148) ρυθμίζεται ο μηχανισμός ελέγχου της ορθής εκτέλεσης των ετήσιων προϋπολογισμών των ΔΕΚΟ και ΝΠΙΔ του Κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005.

Με το Υποκεφάλαιο 3 (άρθρο 149) καθορίζεται η διαδικασία ελέγχου της ορθής εκτέλεσης των προϋπολογισμών των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' (άρθρα 150 έως 155) ορίζεται η έννοια και οι διακρίσεις των δημοσίων υπολόγων (άρθρο 150), θεσπίζεται το ασυμβίβαστο των καθηκόντων τους με τα καθήκοντα του Διατάκτη και του εκκαθαριστή δαπανών του Δημοσίου (άρθρο 151) και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τον καταλογισμό τους σε περίπτωση ελλείμματος (άρθρο 152), τα τηρούμενα από αυτούς διαχειριστικά και λογιστικά βιβλία (άρθρο 153) και το ετήσιο κλείσιμο αυτών (άρθρο 154). Προβλέπεται, τέλος, λογοδοσία τους στο Ελεγκτικό Συνέδριο με τη λήξη του οικονομικού έτους ή της διαχείρισής τους (άρθρο 155).

Με τις διατάξεις του Πέμπτου Μέρους (άρθρα 156 έως 167) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν τη Λογιστική και τις δημοσιονομικές αναφορές της Γενικής Κυβέρνησης. Συγκεκριμένως, με το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 156 έως 157) ορίζονται οι λεπτομέρειες του Λογιστικού Σχεδίου (άρθρο 156) και του

συστήματος χρηματοοικονομικών αναφορών της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 157).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ (άρθρα 158 έως 167) ορίζεται η έννοια της Διπλογραφικής Λογιστικής Τροποποιημένης Ταμειακής Βάσης (άρθρο 158), προβλέπεται η καθιέρωση και το περιεχόμενο του Λογιστικού Σχεδίου της Κεντρικής Διοίκησης (άρθρο 159) και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την τακτοποίηση των λογαριασμών της δημόσιας ληψοδοσίας κατά την απογραφή τους στο νέο Λογιστικό Σχέδιο (άρθρο 160), το χρονικό διάστημα εντός του οποίου διενεργούνται λογιστικές εγγραφές τακτοποίησης του Κρατικού Προϋπολογισμού (άρθρο 161) και την παρακολούθηση των λογιστικών εγγραφών της Κεντρικής Διοίκησης από το Ελεγκτικό Συνέδριο (άρθρο 162). Ορίζεται, επίσης, η έννοια και το αρμόδιο όργανο για την κατάρτιση του Απολογισμού (άρθρο 163) και το περιεχόμενό του (άρθρο 164), καθώς και η έννοια και το περιεχόμενο του Ισολογισμού της Κεντρικής Διοίκησης (άρθρο 165) και των λοιπών χρηματοοικονομικών καταστάσεων (άρθρο 166), καθορίζεται δε η διαδικασία ελέγχου τους από το Ελεγκτικό Συνέδριο (άρθρο 167).

Με τις διατάξεις του Έκτου Μέρους (άρθρα 168 έως 170) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν τον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο των αρμόδιων φορέων. Συγκεκριμένως, προβλέπεται η διενέργεια εσωτερικού (άρθρο 168) και εξωτερικού ελέγχου (άρθρο 169) σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και η γνωστοποίηση των παρατηρήσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί της οικονομικής διαχείρισης του Κράτους στους αρμόδιους Υπουργούς πριν από την υποβολή της σχετικής Ετήσιας Έκθεσης στη Βουλή (άρθρο 170).

Με τις διατάξεις του Έβδομου Μέρους (άρθρα 171 έως 175) ρυθμίζονται ζητήματα κυρώσεων. Συγκεκριμένως, με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρο 171) θεσπίζεται η δυνατότητα επιβολής πρόσθετων υποχρεώσεων στους επικεφαλής φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που αποκλίνουν από το υφιστάμενο πλαίσιο δημοσιονομικών κανόνων. Με το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρο 172) προβλέπεται η δυνατότητα περικοπής των πιστώσεων λειτουργικών δαπανών των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης, σε περίπτωση απόκλισης στην εκτέλεση των προϋπολογισμών τους εν σχέσει προς τους τριμηνιαίους δημοσιονομικούς στόχους. Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ΄ (άρθρα 173 έως 175) θεσπίζονται οι κυρώσεις που επιβάλλονται για διάφορες παραβάσεις σε λοιπούς φορείς της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 173), ΟΤΑ (άρθρο 174), ΝΠΙΔ και ΔΕΚΟ του Κεφαλαίου Α΄ του ν. 3429/2005 (άρθρο 175).

Με το Όγδοο Μέρος (άρθρα 176 έως 178) εισάγονται μεταβατικές και λοιπές ρυθμίσεις και, συγκεκριμένως, θεσπίζονται νέες γνωμοδοτικές αρμοδιό-

τητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 176), τίθενται μεταβατικές διατάξεις και απαριθμούνται οι διατάξεις που καταργούνται (άρθρο 177), και ρυθμίζεται η έναρξη ισχύος του παρόντος (άρθρο 178).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων του Νοχ

1. Επί των άρθρων 2, 4 και 5

Με το άρθρο 2 συνιστάται ανεξάρτητη διοικητική αρχή υπό την επωνυμία «Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο», ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία της και καθορίζονται οι αρμοδιότητές της.

Ως ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων του Δημοσιονομικού Συμβουλίου ορίζεται πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, τα μέλη του οποίου επιλέγονται από το Υπουργικό Συμβούλιο και εγκρίνονται από την ειδική μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής (άρθρο 4 του Νοχ). Τα πρόσωπα αυτά, «εγνωσμένου κύρους, επιστημονικής κατάρτισης και επαγγελματικής εμπειρίας σε τομείς που έχουν σχέση με τις αρμοδιότητες του Δημοσιονομικού Συμβουλίου και ιδιαίτερα στους τομείς των οικονομικών και των δημόσιων οικονομικών», απολαύουν λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας (άρθρα 2 και 5 του Νοχ). Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο «δεν υπόκειται σε έλεγχο από κρατικούς φορείς» και επ' αυτού «εφαρμόζεται αναλόγως το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 3051/2002» (άρθρο 2 παρ. 2 και 3).

Επί των ανωτέρω διατάξεων επισημαίνονται τα εξής:

A. Ο θεσμός των ανεξάρτητων αρχών εισήχθη στη χώρα μας με καθυστέρηση, η πρώτη δε ολοκληρωμένη προσπάθεια θεσμοθέτησης τέτοιας αρχής στο επίπεδο της κοινής νομοθεσίας έγινε το 1989 με την ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ν. 1866/1989). Ήδη, το Σύνταγμα προβλέπει τη σύσταση και λειτουργία πέντε ανεξάρτητων αρχών (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου της Επικοινωνίας, Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, Συνήγορος του Πολίτη, Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, άρθρα 9 Α, 15 παρ. 2, 19 παρ. 2 και 103 παρ. 7 και 9 του Συντάγματος), προβλέπει όμως (άρθρο 56 παρ. 3 περ. β') τη δυνατότητα ίδρυσης με νόμο και άλλων ανεξάρτητων αρχών. Από τότε έχουν συσταθεί, με νόμους, ανεξάρτητες αρχές που ασκούν αρμοδιότητες σε ειδικότερους τομείς, οι οποίοι άπτονται, ιδίως, της λειτουργίας της αγοράς και της πρακτικής εφαρμογής των νέων τεχνολογιών και των επιστημονικών ανακαλύψεων. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν, λ.χ., η Εθνική Αναλογιστική Αρχή (ν. 3029/2002), η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ν. 4013/2011) και η Επιτροπή Ανταγωνισμού (ν. 3959/2011). Ως προς τους λόγους που οδηγούν στην ίδρυση ανεξάρτητων

αρχών, βλ., λ.χ., Ιφ. Καμτσίδου, Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών και οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές, ΤοΣ 1999, σελ. 543, Αικ. Ηλιάδου, Το Σύστημα και οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές, Διδικ 2000, σελ. 784, Κ. Βιδάλη, Τυπική ή ουσιαστική διάκριση των λειτουργιών; Το θεμέλιο των Ανεξάρτητων Αρχών στο πολίτευμα, Το Σ 2003, σελ. 783, και Γρ. Λαζαράκο, Ανεξάρτητες Αρχές, 2010, σελ. 5 επ. Οι νομοθετικώς προβλεπόμενες ανεξάρτητες αρχές, κατά την κρατούσα άποψη (βλ., ενδεικτικώς, Γρ. Λαζαράκο, όπ.π., σελ. 63, Κ. Χρυσόγονο, Οι Ανεξάρτητες Αρχές στο σχέδιο Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος, ΤοΣ 2000, σελ. 1168, Θ. Τζώνο, Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές, 2010, σελ. 89) δεν εμπίπτουν στο ρυθμιστικό περιεχόμενο του άρθρου 101 Α του Συντάγματος ή του εκτελεστικού ν. 3051/2002. Επομένως, οι ειδικές εγγυήσεις που τίθενται στο εν λόγω άρθρο του Συντάγματος και εξειδικεύονται στον εκτελεστικό νόμο, κυρίως ως προς την ειδική διαδικασία στελέχωσής τους, δεν έχουν εφαρμογή στις ανεξάρτητες αρχές που ιδρύει το νομοθετικό όργανο. Έτσι, δεν δημιουργεί ζήτημα η επιλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Δημοσιονομικού Συμβουλίου από το Υπουργικό Συμβούλιο, κατόπιν έγκρισης της ειδικής μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής (αντίθετος ο Επ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 2011, σελ. 291).

Β. Ως προελέχθη, κατά την παρ. 3 του άρθρου 2, «τα μέλη του Δημοσιονομικού Συμβουλίου απολαμβάνουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας». Ο ρηματικός τύπος «απολαμβάνουν», χρησιμοποιούμενος συχνά, αντί του «απολαύουν», πρέπει να αντικατασταθεί από τον τελευταίο, ο οποίος έχει τη σημασία που θέλει να αποδώσει στο ρήμα της πρότασης ο ασκών τη νομοθετική πρωτοβουλία (βλ., σχετικώς, λ.χ., Γ. Μπαμπινιώτη, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Β' Έκδοση, Β' Ανατύπωση 2005 Εμπλουτισμένη, σελ. 245-246, και Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ιδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη], 1998, σελ. 176). Εξ άλλου, επισημαίνεται ότι, μολονότι οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές εντάσσονται στην εκτελεστική εξουσία και αποτελούν διοικητικά όργανα που ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους (βλ. Επ. Σπηλιωτόπουλο, όπ. π., σελ. 291), απολαύουν λειτουργικής ανεξαρτησίας, η οποία συνίσταται, ιδίως, στον αποκλεισμό ιεραρχικού ελέγχου (προληπτικού ή κατασταλτικού, νομιμότητας ή σκοπιμότητας) από όργανα της εκτελεστικής εξουσίας.

Γ. Τέλος, συμφώνως προς την παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 3051/2002, στο οποίο παραπέμπει το εδ. β' της παρ. 2 του άρθρου 2 του Νσχ, «Οι ανεξάρτητες αρχές υπόκεινται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής». Επομένως, υπόκειται στον έλεγχο της Βουλής με τα

προσidiάζοντα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου, συμφώνως, ιδίως, προς τα άρθρα 43Α παρ. 1 β' και 138Α του Κανονισμού της Βουλής.

2. Επί των άρθρων 12 και 13

Παρατηρείται ότι οι διατάξεις: (α) της παραγράφου 1 του άρθρου 12, περί κατάθεσης του Προέδρου του Δ.Σ. του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, μετά από αίτημα διαρκούς ή άλλης Επιτροπής της Βουλής, ως προς τα θέματα που αφορούν στις αρμοδιότητες του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, (β) της παραγράφου 5 του ίδιου άρθρου, συμφώνως προς την οποία τα αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης και οι σχετικές συστάσεις υποβάλλονται στη μόνιμη Διάρκη Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής, και (γ) της παραγράφου 5 του άρθρου 13, συμφώνως προς την οποία το Δημοσιονομικό Συμβούλιο υποβάλλει στη Βουλή, εντός έξι (6) μηνών από το τέλος κάθε οικονομικού έτους, ετήσια έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητές του κατά το οικείο έτος, μαζί με τις ελεγχθείσες οικονομικές καταστάσεις του, αφορούν την ενημέρωση της Βουλής ως προς τα ανωτέρω ζητήματα, πράγμα που, αυτονοήτως, εμπίπτει στη λειτουργία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος.

3. Επί του άρθρου 15

Με τις διατάξεις του άρθρου αυτού ορίζεται ότι «Η Κυβέρνηση διασφαλίζει ότι η κατάρτιση, η εκτέλεση και η εφαρμογή της δημοσιονομικής πολιτικής και του Προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης εναρμονίζονται με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας». Επισημαίνεται ότι η προτεινόμενη διατύπωση, αφενός λόγω της γενικότητάς της και αφετέρου λόγω του αυτονοήτου του περιεχομένου της, δεν φαίνεται να εισάγει σαφή κανόνα δικαίου ή, με άλλα λόγια, δεν έχει κανονιστικό περιεχόμενο.

4. Επί του άρθρου 24

Με την προτεινόμενη παράγραφο 6 περ. β', μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι «Μέχρι την πλήρωση θέσης Προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών σύμφωνα με τα οριζόμενα στην προηγούμενη περίπτωση, παράλληλα με το Γενικό Γραμματέα που έχει οριστεί συνυπογράφουν οι Γενικοί ή Ειδικοί Γραμματείς που υπέγραφαν μέχρι τη δημοσίευση του ν. 3943/2011. Οι πράξεις που υπεγράφησαν μετά τη δημοσίευση του ν. 3943/2011 έως και την έναρξη ισχύος της παρούσας διάταξης από τους Γενικούς ή Ειδικούς Γραμματείς που ήταν αρμόδιοι πριν από τη δημοσίευση της παρ. 12γ του άρθρου 49 του ν.3943/2011, είναι νόμιμες».

Ως προς το ζήτημα της αναδρομικής κύρωσης πράξεων που υπογράφηκαν

από αναρμόδιους, μετά την έναρξη ισχύος του ν. 3943/2011, Γενικούς ή Ειδικούς Γραμματείς παρατηρείται ότι, κατά πάγια νομολογία του ΣτΕ, νόμος που κυρώνει αναδρομικώς κανονιστική πράξη εκδοθείσα χωρίς νομοθετική εξουσιοδότηση ή καθ' υπέρβαση αυτής, αντίκειται στα άρθρα 26 και 43 παρ. 2 του Συντάγματος και είναι ανίσχυρος κατά το μέρος που ισχυροποιεί την απόφαση αναδρομικά, χωρίς όμως να θίγεται η ισχύς της διάταξης για το μέλλον (ΣτΕ 3596/1991 Ολομ., 585/1998, 58/1997, 283/1996, 5330/1995, 822/1995). Το ίδιο, εξ άλλου, ισχύει και όταν, με νεότερη νομοθετική ρύθμιση, επιχειρείται αναδρομικώς η συμπλήρωση της ελλείπουσας νομοθετικής εξουσιοδότησης, ούτως ώστε η κανονιστική απόφαση να καθίσταται ισχυρή για το παρελθόν (ΣτΕ 1177/2003, 2466/1999. ΕλΣυν (τμ. IV) 9/2012, 542/2012).

Ανεξαρτήτως αυτού, παρατηρείται ότι, η ρύθμιση στερείται αντικειμένου, δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό έχει ήδη ρυθμισθεί με τη διάταξη του άρθρου 23 παρ. 8 του ν. 3965/2011, με το οποίο προστέθηκε εδάφιο στην παράγραφο 5 του άρθρου 3B του ν. 2362/1995, η οποία (παράγραφος) είχε προστεθεί με το άρθρο 49 παρ. 12 περ. γ' του ν. 3943/2011.

5. Επί του άρθρου 28

Κατά το προτεινόμενο άρθρο, «στο πλαίσιο εφαρμογής του παρόντος νόμου, το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή έχει συμβουλευτικό ρόλο και υποστηρίζει επιστημονικά τον Πρόεδρο της Βουλής και τους Προέδρους της Ειδικής Διαρκούς Επιτροπής του Απολογισμού και του Γενικού Ισολογισμού του Κράτους και Ελέγχου της Εκτέλεσης του Προϋπολογισμού του Κράτους, καθώς και της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής. Η υποστήριξη που παρέχει αφορά την παρακολούθηση της εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού, την παρακολούθηση της εφαρμογής των δημοσιονομικών πολιτικών και μεταρρυθμίσεων που ψηφίζονται από τη Βουλή των Ελλήνων, την ανάλυση και αξιολόγηση των στοιχείων του προϋπολογισμού, των προβλέψεων για τα δημόσια έσοδα και δαπάνες και το διατηρήσιμο των μακροχρόνιων δημοσιονομικών μεγεθών. Το Γραφείο λειτουργεί σύμφωνα με το άρθρο 30Α του Κανονισμού της Βουλής (Α' 51) και τον κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδιδόμενο Ειδικό Κανονισμό Εσωτερικής Λειτουργίας και Οργάνωσης του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή».

Συμφώνως προς το άρθρο 65 παρ. 1 του Συντάγματος, η Βουλή των Ελλήνων «ορίζει τον τρόπο της ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό, που ψηφίζεται από την Ολομέλεια κατά το άρθρο 76 και δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσε-

ως». Η αυτονομία της Βουλής εκδηλώνεται με την αρμοδιότητά της να θεσπίζει, να τροποποιεί, να συμπληρώνει και να ερμηνεύει αυθεντικώς τον Κανονισμό της, χωρίς τη σύμπραξη της εκτελεστικής εξουσίας. Ζητήματα, επομένως, για τα οποία το Σύνταγμα θεσπίζει αποκλειστική αρμοδιότητα του Κανονισμού της Βουλής, δεν μπορούν να ρυθμισθούν με νόμο, όπως και αντιστρόφως, ζητήματα για τα οποία το Σύνταγμα θεσπίζει αποκλειστική αρμοδιότητα του νόμου, δεν μπορεί να ρυθμίσει ο Κανονισμός της Βουλής (βλ. Κ. Μαυριά, Συναγματοικό Δίκαιο, 2014, σελ. 240-241, Φ. Σπυρόπουλο, Εισαγωγή στο Συναγματοικό Δίκαιο, 2006, σελ. 105, Ευ. Βενιζέλο, Μαθήματα Συναγματοικού Δικαίου, 2008, σελ. 185, Αθ. Ράϊκο, Συναγματοικό Δίκαιο, τ. Ι, τεύχ. Α΄, 2009, σελ. 212-215).

Επισημαίνεται, πάντως, ότι στον κοινό νομοθέτη δεν απαγορεύεται αναφορά σε εσωτερική διαδικασία της Βουλής ή σε αρμοδιότητες των οργάνων της. Το αληθές περιεχόμενο της αρχής της αυτονομίας της Βουλής, ως προς τον κοινό νομοθέτη, είναι «ότι κάθε αναφορά του νόμου σε θέματα εσωτερικής λειτουργίας της Βουλής θα πρέπει να αντιστοιχεί σε διαδικασία ή αρμοδιότητα ήδη προβλεπόμενη από τον Κανονισμό και όχι δια του νόμου για πρώτη φορά ιδρυόμενη. Για τον λόγο αυτόν, άλλωστε, και ο Κανονισμός έχει ήδη προβλέψει «ανοικτές» ρυθμίσεις, η συγκεκριμενοποίηση των οποίων επαφίεται στο νόμο, υπό τις προϋποθέσεις, όμως, και στο πλαίσιο που έχει θέσει ο ίδιος ο Κανονισμός της Βουλής» (βλ., σχετικώς, Στ. Κουτσουμπίνα, Η τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής του Απριλίου 2010: ένας απρόσμενος «διάλογος» του κοινού νομοθέτη με το νομοθέτη του Κανονισμού, Αρχ. Νομ. 2011, σελ. 1-2).

Παρατηρείται, συναφώς, ότι το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή έχει συσταθεί και λειτουργεί συμφώνως προς το άρθρο 30Α (πρώην 36Α) του Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Β΄ - ΦΕΚ Α΄ 51/1997), το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 16 παρ. 2 της από 5.8.2010 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ Α΄ 139), όπως, εν συνεχεία, τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 της από 10.10.2013 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ Α΄ 224), οι δε αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας του εξειδικεύονται περαιτέρω στον «Ειδικό Κανονισμό Εσωτερικής Λειτουργίας και Οργάνωσης του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή» (ΦΕΚ Β΄ 2123/2010).

6. Επί του άρθρου 33

Με την προτεινόμενη διάταξη προσδιορίζεται, μεταξύ άλλων, εννοιολογικώς η «αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης» ως η διαχείριση της περιουσίας και των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης,

που περιλαμβάνει τους φυσικούς πόρους και τους δημοσιονομικούς κινδύνους της χώρας, η οποία πρέπει να διενεργείται με σύνεση και με γνώμονα την εξασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, και η οποία εξειδικεύεται: «αα στην αρχή της οικονομικότητας, σύμφωνα με την οποία τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση των κυβερνητικών πολιτικών πρέπει να διατίθενται έγκαιρα, στην ενδεδειγμένη ποιότητα και ποσότητα, με την ελάχιστη δημοσιονομική επιβάρυνση και με τη χρήση των αναγκαίων μόνο διοικητικών πόρων ββ. στην αρχή της αποδοτικότητας, σύμφωνα με την οποία πρέπει να τηρείται η βέλτιστη δυνατή σχέση μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και των επιτυγχανόμενων αποτελεσμάτων και γγ. στην αρχή της αποτελεσματικότητας, σύμφωνα με την οποία ελέγχεται η επίτευξη των συγκεκριμένων αντικειμενικών στόχων και των αποτελεσμάτων που έχουν εκ των προτέρων οριστεί».

Σημειώνεται, σχετικώς, ότι η αρχή αυτή, η οποία κρατεί στον χώρο των ελεγκτικών συστημάτων αγγλοσαξονικής προέλευσης (βλ. Απ. Γέροντα, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, σελ. 117), διατυπώνεται και στο κείμενο του άρθρου 317 της ΣυνθΛΕΕ (πρώην 274 της ΣυνθΕΚ), σε ό,τι αφορά της συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα κράτη μέλη για την εκτέλεση του κοινοτικού προϋπολογισμού. Ο ισχύον δημοσιονομικός Κανονισμός [Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 1605/2002 του Συμβουλίου της 25.6.2002, L 248 της 16.9.2002, σελ. 1-48], όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, ορίζει και αυτός την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των πιστώσεων του προϋπολογισμού ως συνισταμένη των αρχών της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας (άρθρο 27 παρ. 1 του Κανονισμού). Κατά τον Κανονισμό, η αρχή της οικονομίας ορίζει ότι «τα μέσα που χρησιμοποιούνται από το όργανο για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του καθίστανται εγκαίρως διαθέσιμα, στην ενδεδειγμένη ποσότητα και ποιότητα και στην καλύτερη τιμή». Τέλος, η αρχή της αποδοτικότητας αφορά «την καλύτερη σχέση μεταξύ χρησιμοποιηθέντων μέσων και επιτευχθέντων αποτελεσμάτων. Η αρχή της αποτελεσματικότητας αφορά «την εκπλήρωση των ειδικών στόχων που έχουν ορισθεί και την επίτευξη των αναμενομένων αποτελεσμάτων» (άρθρο 27 παρ. 2 του Κανονισμού). Βλ. και Β. Σκουρή, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, 2003, άρθρο 274 ΣυνθΕΚ, σελ. 1579 επ.

7. Επί των άρθρων 35, 36, 37

Με το άρθρο 35 ενσωματώνεται στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 5 της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ, συμφώνως προς το οποίο, κάθε κράτος μέλος διαθέτει αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες που προωθούν αποτελεσματικώς,

σε ένα πολυετές πλαίσιο και για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις στον τομέα της δημοσιονομικής πολιτικής οι οποίες απορρέουν από τη ΣυνθΛΕΕ. Οι εν λόγω κανόνες προωθούν, συγκεκριμένως: α) τη συμμόρφωση με τις τιμές αναφοράς για το έλλειμμα και το χρέος οι οποίες καθορίζονται από τη ΣυνθΛΕΕ και β) την υιοθέτηση ενός ορίζοντα πολυετούς δημοσιονομικού σχεδιασμού, που συμπεριλαμβάνει την τήρηση των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών στόχων του κράτους μέλους.

Εξ άλλου, διά του άρθρου 36 ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη ο δημοσιονομικός κανόνας που προβλέπεται στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 5 και την περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 6 της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ. Ορίζεται έτσι ότι, όταν ο λόγος του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς υπερβαίνει την τιμή αναφοράς του 60% που αναφέρεται στο άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 12 περί υπερβολικού ελλείμματος, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη ΣυνθΛΕΕ, η διαφορά σε σχέση με την τιμή αναφοράς πρέπει να μειώνεται, ως κριτήριο αξιολόγησης, κατά ένα εικοστό ετησίως κατά μέσο όρο, συμφώνως προς το άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/1997, όπως έχει τροποποιηθεί από τους Κανονισμούς (ΕΚ) αριθ. 1056/2005 και 1177/2001.

Τέλος, με το άρθρο 37 καθορίζονται οι κανόνες της πορείας προσαρμογής.

Επισημαίνεται, σχετικώς, ότι αυτονόητο όριο των προτεινόμενων διατάξεων αποτελεί η ίδια η λειτουργία του πολιτεύματος, καθώς και η προστασία, ιδίως, των κοινωνικών δικαιωμάτων (πρβλ. και άρθρα 34-36 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ).

8. Επί του άρθρου 43

Με την προτεινόμενη διάταξη καθορίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο του «Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής» (ΜΠΔΣ), το οποίο, συμφώνως προς το άρθρο 46 του Νσχ, «υποβάλλεται από τον Υπουργό Οικονομικών στη Βουλή προς ψήφιση μέχρι το τέλος Μαΐου κάθε έτους».

Έτσι, το ΜΠΔΣ περιλαμβάνει, ιδίως, τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο και την πορεία προσαρμογής προς αυτόν για τα επόμενα τέσσερα χρόνια, τους ενδεικτικούς ετήσιους στόχους του ελλείμματος ή του πλεονάσματος της Γενικής Κυβέρνησης καθώς και του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης για τα επόμενα τέσσερα χρόνια, τις ποσοτικές επιπτώσεις των προβλεπόμενων δημοσιονομικών και άλλων μέτρων οικονομικής πολιτικής επί του ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης για τα επόμενα τέσσερα χρόνια,

τα ανώτατα όρια για τις δαπάνες των Υπουργείων και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, για μια κυλιόμενη περίοδο τεσσάρων ετών, εκ των οποίων τα δύο πρώτα χρόνια κάθε φορά είναι δεσμευτικά, τα ανώτατα όρια για συγκεκριμένες δαπάνες στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, στην οποία περιλαμβάνεται η φαρμακευτική δαπάνη και τα επιδόματα ασθένειας για μια κυλιόμενη περίοδο τεσσάρων ετών, εκ των οποίων, ομοίως, τα δύο πρώτα χρόνια κάθε φορά είναι δεσμευτικά, τον ενδεικτικό στόχο ισοζυγίου του ενοποιημένου κοινωνικού προϋπολογισμού και τους δεσμευτικούς στόχους ισοζυγίου των ενοποιημένων ετήσιων προϋπολογισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, οι οποίοι τίθενται στα πλαίσια της επίτευξης του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου και της πορείας προσαρμογής προς αυτόν.

Επισημαίνεται, συναφώς, ότι το ΜΠΔΣ περιέχει κανόνες δικαίου που έχουν τη μορφή πινάκων και σχετικών σημειώσεων, η υλοποίηση των οποίων απαιτεί, όμως, επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις ή έκδοση κανονιστικών πράξεων (βλ., σχετικώς, Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της 15.2.2013 επί του νομοσχεδίου «Έγκριση της επικαιροποίησης του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016», ν. 4127/2013, καθώς και Γνμδ ΝΣΚ 193/2012).

9. Επί του άρθρου 52

Κατά την προτεινόμενη διάταξη, «[ο] ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός είναι ο νόμος στον οποίο προσδιορίζονται τα δημόσια έσοδα που προβλέπεται να εισπραχθούν και καθορίζονται τα όρια των εξόδων του κράτους, καθώς και οι πηγές χρηματοδότησης κάθε οικονομικού έτους. Ο νόμος περιλαμβάνει συνοπτικούς πίνακες των εξόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού και Δημοσίων Επενδύσεων ανά Υπουργείο, ανά Αποκεντρωμένη Διοίκηση και ανά Περιφερειακή Υπηρεσία Υπουργείου συγκεντρωτικά, καθώς και συνοπτικό πίνακα με τους προϋπολογισμούς φορέων που από ειδικές διατάξεις προβλέπεται η προσάρτησή τους στον Κρατικό Προϋπολογισμό».

Ο προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους συνιστά ειδική περίπτωση τυπικού νόμου, εφόσον ψηφίζεται από τη Βουλή με διαδικασία διαφορετική από αυτή της ψήφισης των τυπικών νόμων (άρθρο 79 του Συντάγματος), έχει δε, εκ προοιμίου, περιορισμένη χρονική διάρκεια [ετήσια, κατά την παρ. 1 του άρθρου 79 του Συντάγματος (βλ. και άρθρο 49 παρ. 1 του Νσχ) ή διετή, στην περίπτωση ψήφισης του νόμου της παρ. 6 του άρθρου 79]. Αμφισβητείται, όμως, στην επιστήμη, ο χαρακτήρας του ως ουσιαστικού νόμου, υποστηρίζεται, δηλαδή, ότι αποτελεί απλώς τυπικό νόμο (υπέρ της θέσης αυτής, βλ., ενδεικτικώς, Αθ. Ράϊκο, Συνταγματικό Δίκαιο, τ.

Ι/Α, 2009, σελ. 520, Φ. Σπυρόπουλο, Εισαγωγή στο Συνταγματικό Δίκαιο, 2006, σελ. 277, Κ. Χρυσόγονο, Συνταγματικό Δίκαιο, 2003, σελ. 497. Αντίθετος, Ευ. Βενιζέλος, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, 2008, σελ. 140).

10. Επί του άρθρου 60

Με την προτεινόμενη διάταξη θεσπίζονται προϋποθέσεις για την κατάρτιση και υποβολή συμπληρωματικών προϋπολογισμών.

Επισημαίνεται, κατ' αρχάς, ότι κατά τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 2 του Συντάγματος, «όλα τα έσοδα και έξοδα του κράτους πρέπει να αναγράφονται στον ετήσιο προϋπολογισμό». Με την εν λόγω διάταξη καθιερώνεται η αρχή της ενότητας του προϋπολογισμού (για τις γενικές αρχές που διέπουν τον προϋπολογισμό βλ., ενδεικτικώς, Απ. Γέροντα, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, σελ. 349 επ.), η οποία, όπως γίνεται δεκτό (βλ. Ν. Μπάρμπα, Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου, 2008, σελ. 27, Απ. Γέροντα, όπ. π., σελ. 358), γνωρίζει παρεκκλίσεις, προκειμένου ο προϋπολογισμός να ανταποκρίνεται στις ανάγκες λειτουργίας ενός σύγχρονου κράτους. Ειδικότερη περίπτωση παρέκκλισης από τον κανόνα της ενότητας του προϋπολογισμού αποτελεί και η ψήφιση συμπληρωματικού ή διορθωτικού προϋπολογισμού.

Περαιτέρω, δεδομένου ότι η διαδικασία συζήτησης και ψήφισης του προϋπολογισμού ρυθμίζεται από το άρθρο 79 παρ. 1 έως 7 του Συντάγματος και τις διατάξεις των άρθρων 121 και 123 του ΚτΒ, δυνάμει ρητής εξουσιοδότησης της παρ. 3 του ως άνω άρθρου του Συντάγματος, ερωτάται, σχετικώς, εάν, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, η θεσπιζόμενη ειδική διαδικασία πρέπει να τηρείται όχι μόνο για την ψήφιση του προϋπολογισμού των εσόδων και εξόδων του κράτους, αλλά και για την ψήφιση του συμπληρωματικού ή διορθωτικού προϋπολογισμού. Το ζήτημα χρήζει διευκρίνησης και εκ του ότι κατά την παρ. 3 του προτεινόμενου άρθρου, «το περιεχόμενο και η διάρθρωση καθώς και οι διαδικασίες κατάρτισης του συμπληρωματικού Κρατικού Προϋπολογισμού μπορούν να διαφοροποιούνται από εκείνα του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού».

11. Επί των άρθρων 85, 90, 96, 97, 103, 110, 113, 150, 152

Στις προτεινόμενες δια των ανωτέρω άρθρων ρυθμίσεις γίνεται αναφορά και ανατίθενται αρμοδιότητες σε οικονομικούς επιθεωρητές. Επισημαίνεται ότι, συμφώνως προς την περίπτωση 3 της παραγράφου Ε του άρθρου πρώτου του ν. 4254/2014, την 30.6.2014, παύει να λειτουργεί η Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Επιθεώρησης και οι οργανικές μονάδες της, οι δε αρμοδιότητές τους μεταφέρονται, κατά περίπτωση, στη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών, στη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου της

Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων και στη Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομικών.

12. Επί του άρθρου 134

Με την προτεινόμενη ρύθμιση, η οποία επαναλαμβάνει αυτή του άρθρου 84 του ν. 2362/1995, ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η προκαταβολή που τυχόν χορηγείται με την υπογραφή της σύμβασης προμήθειας προϊόντων, παροχής υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργων είναι έντοκη, το δε επιτόκιο της καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να προσδιορισθούν ειδικότερα κριτήρια βάσει των οποίων θα γίνεται ο προσδιορισμός του επιτοκίου από τον Υπουργό Οικονομικών, όπως, επίσης, να προσδιορισθεί υπό ποιες προϋποθέσεις το επιτόκιο αυτό μπορεί να αφίσταται από το δικαιοπρακτικό επιτόκιο που ισχύει για τις μεταξύ ιδιωτών συναλλαγές (σήμερα, 5,40%), λαμβανομένης υπόψη και της ΑΕΔ 25/2012, συμφώνως προς την οποία, προνομιακή υπέρ του Δημοσίου μεταχείριση δικαιολογείται μόνο εφόσον αυτή αποβλέπει «στην ορθή άσκηση της δημοσίας εξουσίας μέσω της διαφυλάξεως της δημοσιονομικής ισορροπίας και της περιουσίας του Κράτους, με σκοπό την εκπλήρωση των, κατά το Σύνταγμα και τους νόμους, υποχρεώσεων του έναντι των πολιτών».

13. Επί του άρθρου 135

Με την προτεινόμενη ρύθμιση, η οποία επαναλαμβάνει αυτή του άρθρου 85 του ν. 2362/1995, ορίζεται ότι «η καθ' οιονδήποτε τρόπο παραβίαση των διατάξεων των άρθρων 129 έως και 134 επάγεται την απόλυτη ακυρότητα της σύμβασης. Από την ακυρότητα αυτής και τη σχετική παρανομία των οργάνων του Δημοσίου δεν γεννάται υποχρέωση αυτού προς αποζημίωση του αντισυμβαλλομένου, στην περίπτωση που τα αρμόδια όργανα εκ προθέσεως παραβίασαν τις σχετικές διατάξεις και αυτός γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει την παρανομία ή συνετέλεσε στην παραβίαση των διατάξεων».

Παρατηρείται ότι ο υπέρ του Δημοσίου πλήρης αποκλεισμός της υποχρέωσης αποζημίωσης του ιδιώτη στις περιπτώσεις του δεύτερου εδαφίου της προτεινόμενης διάταξης δεν φαίνεται να βρίσκεται σε αρμονία προς τις αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας. Υπό το φως των ανωτέρω, ενδεχομένως, θα ήταν σκόπιμο στις περιπτώσεις αυτές να προβλεφθεί ρητώς η εφαρμογή του άρθρου 300 του ΑΚ, κατ' εφαρμογή της οποίας, το Δικαστήριο μπορεί να μην επιδικάσει αποζημίωση ή να μειώσει την οφειλόμενη αποζημίωση σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ζημιωθείς συντέλεσε στη ζημιά από δικό του πταίσμα ή παρέλειψε να την αποτρέψει ή να την περιορίσει.

14. Επί του άρθρου 137

Με την προτεινόμενη παράγραφο 4, η οποία επαναλαμβάνει αντίστοιχη ρύθμιση του άρθρου 87 του ν. 2362/1995, ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι, σε περίπτωση ακύρωσης κατάσχεσης ή άλλης πράξης της διοικητικής εκτέλεσης, εφόσον, εντός προθεσμίας ενός έτους από την κοινοποίηση της απόφασης στο Δημόσιο, επαναληφθεί η ακυρωθείσα πράξη ή εκδοθεί άλλη πράξη «αναγκαστικής (διοικητικής) εκτέλεσης, επί του ιδίου ή άλλου περιουσιακού στοιχείου, του ιδίου ή άλλου προσώπου κατά το νόμο ευθυνομένου, η με την ακυρωθείσα πράξη επεληθούσα διακοπή της παραγραφής λογίζεται ως μηδέποτε εξαλειφθείσα, και οι λοιπές συνέπειες της ακυρωθείσας πράξης αναβιώνουν αναδρομικά».

Ως προς την προτεινόμενη νέα ρύθμιση (εν σχέσει προς την ισχύουσα του άρθρου 87 του ν. 2362/1995), κατά την οποία, «οι λοιπές συνέπειες της ακυρωθείσας πράξης αναβιώνουν αναδρομικά», παρατηρείται ότι, εφόσον, κατ' αποτέλεσμα, άγει σε αναδρομική αναβίωση πράξεων που ακυρώθηκαν με διαπλαστική δικαστική απόφαση, αντίκειται στα άρθρα 20 παρ. 1 και 26 του Συντάγματος.

15. Επί του άρθρου 144

Στην προτεινόμενη ρύθμιση του πρώτου εδαφίου, η οποία επαναλαμβάνει αυτή του άρθρου 94 του ν. 2362/1995, ορίζεται ότι «η παραγραφείσα απαίτηση κατά του Δημοσίου δεν αντιτάσσεται για συμψηφισμό». Αντιθέτως, στο άρθρο 139 του Νσχ, το οποίο επαναλαμβάνει τη ρύθμιση του άρθρου 89 του ν. 2362/1995, ορίζεται ότι «η απαίτηση του Δημοσίου που έχει παραγραφεί αντιτάσσεται σε συμψηφισμό και για τρία (3) έτη μετά τη συμπλήρωση της παραγραφής». Επισημαίνεται ότι η ως άνω ευνοϊκότερη μεταχείριση του Δημοσίου ως οφειλέτη, έναντι του ιδιώτη οφειλέτη, θίγει την αρχή της ισότητας, χωρίς, ούτε από την αιτιολογική έκθεση του Νσχ, ούτε από αυτή του ν. 2362/1995, να προκύπτει ο λόγος δημοσίου συμφέροντος που καθιστά συνταγματικώς ανεκτή την ανωτέρω προνομιακή μεταχείριση.

Αντίστοιχο προβληματισμό εγείρει και η ρύθμιση του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 144, συμφώνως προς την οποία, «κάθε ποσό που κατέβαλε το Δημόσιο μετά την παραγραφή της απαιτήσεως κατ' αυτού, έστω και αν γνώριζε την παραγραφή, δικαιούται να το αναζητήσει», δεδομένου ότι στον ιδιώτη δεν παρέχεται τέτοια δυνατότητα από τις κείμενες διατάξεις.

16. Επί του άρθρου 173

Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι, σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης υποβολής στοιχείων, και μετά την πάροδο 15ήμερης προθεσμίας, «δύνатаι να επιβληθεί πρόστιμο στον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών ίσο με 1/25 του μηνιαίου μισθού ή της συνολικής αποζη-

μίσω[ή]ς του[ς] για κάθε επιπλέον ημέρα καθυστέρησης, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατόπιν εισήγησης της αρμόδιας Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους». Η ίδια κύρωση προβλέπεται, συμφώνως προς την παράγραφο 2, και σε περίπτωση μη έγκαιρης υποβολής προβλέψεων για το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής, καθώς και σχεδίων συνοπτικών και αναλυτικών ετήσιων προϋπολογισμών, όπως και των εκθέσεων της παραγράφου 3 του άρθρου 45 και της παραγράφου 12 του άρθρου 54 του Νοχ.

Εν προκειμένω παρατηρείται ότι η επιβολή προστίμου στον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών δεν συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, εφόσον γίνεται κατ' αντικειμενικό τρόπο, δηλαδή πρόστιμο επιβάλλεται ακόμη και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η μη υποβολή, ή η εκπρόθεσμη υποβολή στοιχείων δεν ανάγεται σε πταίσμα του προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών, αλλά οφείλεται σε πράξεις ή παραλείψεις άλλων υπαλλήλων του οικείου φορέα.

Αθήνα, 25.6.2014

Οι εισηγητές
 Δημήτρης Κανελλόπουλος
 Προϊστάμενος του Τμήματος Διεθνών και Αμυντικών Μελετών
 Γιώργος Φωτόπουλος
 Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Α' Τμήματος
 Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
 Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
 Αν. Καθηγητής
 του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο Προϊστάμενος της Α' Διεύθυνσης
 Επιστημονικών Μελετών
 Αντώνης Παντελής
 Καθηγητής της Νομικής Σχολής
 του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
 Κώστας Μαυριάς
 Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

